

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Jönköpings tingsrätts dom den 3 mars 2022 i mål T 1768-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

JW Kakelsättning i Jönköping AB, 556792-5739
Fanérgatan 17
566 33 Habo

Ombud: Advokat Lennart Åhl
Advokatfirman W&Ö HB
Box 7387
103 91 Stockholm

Motpart

1. Charlotte Bood, 19810426-1402
Gröna Gatan 46
553 36 Jönköping

2. Johan Bood, 19860401-0291
samma adress

Ombud för 1 och 2: Advokat Karl Bertrandt
Adriansson Advokatbyrå AB
Box 37
741 21 Knivsta

SAKEN

Fordran

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Hovrätten ändrar tingsrättens domslut på så sätt att hovrätten

- förpliktar Charlotte Bood och Johan Bood att till JW Kakelsättning i Jönköping AB solidariskt betala 290 014 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 7 juli 2020 till dess betalning sker,
- befriar JW Kakelsättning i Jönköping AB från dess skyldighet att ersätta Charlotte Boods och Johan Boods rättegångskostnader vid tingsrätten, och

- förpliktar Charlotte Bood och Johan Bood att solidariskt med varandra ersätta JW Kakelsättning i Jönköping AB för dess rättegångskostnader vid tingsrätten med 294 431 kr, varav 274 500 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för tingsrättens dom till dess betalning sker.

Charlotte Bood och Johan Bood ska solidariskt med varandra ersätta JW Kakelsättning i Jönköping AB för dess rättegångskostnader i hovrätten med 157 615 kr, varav 151 500 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för hovrättens avgörande till dess betalning sker.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

JW Kakelsättning i Jönköping AB (JW) har yrkat bifall till sin vid tingsrätten förda talan samt förpliktande för Charlotte Bood och Johan Bood (makarna Bood) att ersätta JW för dess rättegångskostnader där. Under alla förhållanden har JW begärt att hovrätten ska sänka den ersättning som bolaget förpliktats utge för makarna Boods rättegångskostnader vid tingsrätten.

Makarna Bood har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

PARTERNAS TALAN OCH UTREDNINGEN I HOVRÄTTEN

Till stöd för sin talan åberopade JW vid tingsrätten bl.a. den omständigheten att makarna Bood avbrutit entreprenaden, dock utan att påstå att dessa skulle ha hävt avtalet. Inte heller makarna Bood gjorde för sin del gällande att avtalet hade hävts. Att JW i hovrätten fört fram att makarna Boods agerande måste tolkas som en avbeställning av fortsatta arbeten har under målets beredning här – och sedan makarna Bood ifrågasatt tillåtligheten – ansetts inte utgöra en ny omständighet.

I hovrätten har JW vidare angett att en sådan avbeställning skulle ha skett bl.a. genom en längre e-postkorrespondens, som i vissa delar hade åberopats som bevisning redan vid tingsrätten. Under beredningen i hovrätten har makarna Bood tillåtits åberopa ytterligare meddelanden i denna korrespondens samt har det tillåtits att tilläggsförhör hålls med dem. Vid dessa förhör har de tillbakavisat att avbeställning skulle ha skett.

Makarna Bood har i hovrätten förklarat sig inte längre göra gällande någon rätt till skadestånd av JW.

Med undantag för vad som nyss sagts i fråga om makarna Bood har parterna i hovrätten åberopat samma omständigheter och bevisning som vid tingsrätten. De har utvecklat sin respektive talan på i huvudsak samma sätt som skett där. Upptagningar av förhören vid tingsrätten har lagts fram.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Bakgrund och uppkommande frågor

Under rubriken ”Bakgrund” har tingsrätten i sin dom på ett korrekt sätt redogjort för det sammanhang i vilket tvistefrågorna uppkommit.

Med hänsyn till parternas utformning av sin respektive talan har hovrätten att först pröva om den påbörjade tjänsten har slutförts. Om så skulle anses vara fallet, uppkommer fråga om dels huruvida JW haft rätt att och fått tillfälle att avhjälpa påstådda fel i tjänsten, dels huruvida makarna Bood – i förekommande fall och i så fall med vilka belopp – har rätt till prisavdrag. Skulle tjänsten däremot anses inte vara slutförd, aktualiseras frågor om makarna Boods handlande kan anses utgöra en avbeställning av fortsatta arbeten – alternativt annan rättshandling med motsvarande innebörd – och vad detta ska innebära för JW:s rätt till ersättning.

Vissa rättsliga utgångspunkter

Konsumenttjänstlagen är tillämplig på parternas mellanhavande. Av lagens 12 § framgår att frågan om tjänsten är felaktig ska bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då uppdraget avslutades. Härav följer alltså att den avgörande tidpunkten för felbedömningen är tiden för tjänstens slutförande. Skulle en vid denna tidpunkt gjord bedömning utmynna i att tjänsten är felaktig, har konsumenten de befogenheter som anges i 16 §. Av de påföljder som anges där är avhjälpande den primära, medan prisavdrag och hävning normalt sett kommer i fråga som sekundära påföljder (20 och 21 §§). Att konsumenten har rätt att avbeställa tjänsten innan den har slutförts följer av 42 §, som anger att näringsidkaren i händelse av sådan avbeställning har rätt till ersättning för den del av tjänsten som redan utförts. Av 21 § tredje stycket framgår att – med viss avvikelse från systematiken – även hävning för visst fall kan komma i fråga redan innan tjänsten har slutförts. Så får konsumenten häva avtalet till återstående del, om tjänsten har delvis utförts och det finns starka skäl att anta att den inte kommer att fullföljas utan fel av väsentlig betydelse för denne. Sker hävning på så sätt, är det således fråga om partiell hävning på grund av anteciperat kontraktsbrott och då av den del av tjänsten som återstår att utföra. För vad som däremot redan utförts har näringsidkaren

rätt till betalning med ett belopp som motsvarar priset för tjänsten i dess helhet med avdrag för vad det kostar konsumenten att få den återstående delen utförd (23 §).

Tjänsten har inte slutförts

Parterna har gett uttryck för olika uppfattningar i frågan om tjänsten är slutförd. JW har ansett att så inte är fallet, medan makarna Bood för sin del gjort gällande att tjänsten har slutförts. Till stöd för sin uppfattning har makarna fört fram att de den 14 juni 2019 i badrummet påträffat ett av JW:s personal efterlämnat dokument med städinstruktioner för nyrenoverade badrum, att skyddspapp då var avlägsnad från arbetsområdet och att JW på sitt konto i ett socialt medium samma dag publicerat en bild av badrummet åtföljd av en kortare text av innebörd att renoveringen var avslutad och resultatet gott.

Av lagmotiven framgår att en tjänst i princip får anses slutförd när konsumenten fått klart för sig att näringsidkaren anser att så är fallet (se prop. 1984/85:111 s. 203). Härav får anses följa att näringsidkaren – utan att det för den skull är fråga om en formaliserad underrättelseskyldighet – måste på något sätt meddela konsumenten att han eller hon avslutat det arbete som utgör tjänsten. I förevarande fall medför det förhållandet att makarna Bood dagligen bodde och vistades i det hus i vilket tjänsten utfördes att kraven på meddelandets tydlighet visserligen kan sättas något lägre än vad som hade varit fallet om arbetena utförts i deras fritidshus. För hovrätten står det emellertid klart att vad som anförts om bl.a. efterlämnad städinstruktion och publicering i marknadsföringssyfte i ett socialt medium – varken sett för sig eller tillsammans – kunnat berättiga till slutsatsen att arbetena hade avslutats och att en felbedömning därmed kunde göras.

På grund av det anförda kan makarna Boods uppfattning i frågan inte läggas till grund för bedömningen. Tjänsten ska således anses vara inte slutförd. Någon bedömning av om tjänsten är felaktig ska i följd härav inte göras och skäl saknas således att närmare beröra vad som påstås om fel i tjänsten.

Genom sitt handlande får makarna Bood anses ha avbeställt fortsatta arbeten

Vad hovrätten härefter har att pröva är om makarna Bood avbrutit tjänsten genom att – som JW alltså tillåtit uttrycka saken i hovrätten – avbeställa fortsatta arbeten.

Av den utredning som föreligger i hovrätten framgår att makarna Bood och företrädare för JW i början av oktober 2019 utväxlat ett antal e-postmeddelanden i frågan om vissa av makarna påstådda brister i de utförda arbetena samt att makarnas dåvarande ombud i anslutning därtill skickat en skrivelse till JW. Så har t.ex. Johan Bood i ett meddelande av den 4 oktober 2019 skrivit till JW:s företrädare att ”vi [har] aldrig sagt att ni inte får åtgärda felen utan har bara påpekat att vi vill ha det gjort på ett fackmannamässigt sätt och i enlighet med vår beställning, vilket ni varit tydliga med att ni inte vill göra”. I ombudets skrivelse till JW senare samma dag påstås bl.a. att JW ”försuttit dess rätt att avhjälpa felen” och uttalas vidare att makarna Bood ”för egen del [har] för avsikt att återkomma med beloppsbestämt krav när samtliga kostnader för avhjälpande och skada i anledning av fel m.m. slutligt fastställts”.

Med beaktande av det läge i vilket parternas mellanhavande då befann sig är det tydligt för hovrätten att makarna Bood härigenom får anses ha avbeställt den påbörjade och – enligt vad som nyss konstaterats – inte slutförda tjänsten. Så framgår det alltså bl.a. att de inte längre ger JW möjlighet att slutföra arbetet och i stället avser att anlita någon annan näringsidkare. På grund av den sålunda gjorda avbeställningen har JW rätt till ersättning för den del av tjänsten som redan utförts.

Eftersom ersättningen ska motsvara det pris som skulle ha gällt om avtalet endast hade avsett det arbete som blivit utfört, har JW som utgångspunkt rätt till betalning i enlighet med den som delfaktura betecknade fakturan av den 5 februari 2020. Emellertid förutsätter detta att avtalat prisberäkningssätt – fasta priser för vissa moment och löpande räkning för andra – på ett korrekt sätt avspeglas i fakturan. Att så inte fullt ut är fallet beträffande de på löpande räkning utförda VVS- och elarbetena har beaktats genom JW:s redan vid tingsrätten gjorda inskränkning av yrkandet, från fakturans belopp om 345 312 kr till 290 014 kr. Vad fakturan i övrigt ger uttryck för i fråga om utförda arbetsmoment och uppkommande materialkostnader har inte satts i fråga.

Vid denna bedömning i fråga om avbeställning saknas skäl för hovrätten att pröva vad makarna Bood påstått om brister i den del av tjänsten som redan utförts. Något sådant hade nämligen förutsatt att deras handlande kunnat kvalificeras som en partiell hävning

på grund av anteciperat kontraktsbrott av den del av tjänsten som återstod att utföra, ett remedium som emellertid ingen av parterna gjort gällande har tillgripits dem emellan.

Vad hovrättens prövning utmynnar i

Makarna Bood har avbeställt tjänsten innan den slutförts. Vid sådant förhållande har JW rätt till ersättning för den del av tjänsten som redan utförts. JW:s vid tingsrätten förda talan ska därför bifallas och tingsrättens dom ändras i enlighet härmed.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska makarna Bood ersätta JW för dess rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten. Till skillnad från vad som begärts ska ersättningen emellertid inte innefatta mervärdesskatt, eftersom bolaget har full avdragsrätt för sådan skatt och skatten således inte utgör en kostnad för bolaget.

Vad som begärts i ersättning exklusive mervärdesskatt – vid tingsrätten 294 431 kr och i hovrätten 157 615 kr – är skäligt och ska därför betalas av makarna Bood.

Makarna Bood ska stå sina egna rättegångskostnader.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 9 februari 2024

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Patrik Örnsved, Andréa Erliden och Ylva Brämberg (referent) samt tf. hovrättsassessorn Emil Carlborg.

Hovrätten är enig.

JÖNKÖPINGS TINGSRÄTT
Rotel 7

DOM
2022-03-03
Meddelad i
Jönköping

Mål nr
T 1768-20

PARTER

Kärande

JW Kakelsättning i Jönköping AB, 556792-5739
Fanérgatan 17
566 33 Habo

Ställföreträdare: Joacim Wiberg
c/o JW Kakelsättning AB
Fanérgatan 17
566 33 Habo

Ombud: Advokat Lennart Åhl
Advokatfirman W&Ö HB,
Box 7387
103 91 Stockholm

Svarande

1. Eva CHARLOTTE Bood, 19810426-1402
Gröna Gatan 46
553 36 Jönköping

2. JOHAN Robert Bood, 19860401-0291
Gröna Gatan 46
553 36 Jönköping

Ombud för 1 och 2: Advokat Sebastian Ländin och biträdande juristen Melker Lindh
Adriansson Advokatbyrå AB
Box 37
741 21 Knivsta

DOMSLUT

- Käromålet ogillas.
- JW Kakelsättning i Jönköping AB ska ersätta Charlotte Bood och Johan Bood för rättegångskostnader med 447 345 kr och ränta enligt 6 § räntelagen på beloppet från den 3 mars 2022 till dess betalning sker. 420 000 kr är ersättning till ombud inklusive mervärdesskatt.

Dok.Id 623768

Postadress
Box 2243
550 02 Jönköping

Besöksadress
Hamngatan 15

Telefon
036-15 67 00
E-post: jonkopings.tingsratt@dom.se
www.jonkopingsratt.domstol.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:30–16:00

BAKGRUND

Charlotte Bood och Johan Bood (makarna Bood) beslöt sig i mars 2019 för att renovera ett badrum på sin fastighet på Gröna gatan i Jönköping. Makarna Bood kontaktade JW Kakelsättning i Jönköping AB (JW). Parterna ingick avtal om badrumsrenoveringen genom att makarna Bood accepterade JW:s orderbekräftelse. Det är i övrigt tvistigt vad som närmare avtalades om badrummets utformning. I mitten av juni 2019 kontaktade makarna Bood JW och påstod att ett antal fel i badrummet hade upptäckts. Parterna träffades för att diskutera detta och man kom överens om att en besiktning skulle göras. Besiktning genomfördes i början av juli 2019 och besiktningsmannen gjorde ett antal anmärkningar. Efterföljande diskussioner ledde inte till någon överenskommelse. Målet inleddes vid tingsrätten i april 2020 genom att JW ansökte om stämning mot makarna Bood.

Parterna är överens om att konsumenttjänstlagen (1985:716) är tillämplig i målet.

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

JW har slutligt yrkat att makarna Bood solidariskt ska förpliktas att till bolaget utge 290 014 kr och ränta enligt 3 och 4 §§ räntelagen på beloppet från den 7 juli 2020 till dess betalning sker.

Makarna Bood har bestridit JW:s yrkande och inte vitsordat något belopp som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har vitsordats som skäligt i och för sig. Vad gäller det yrkade beloppet har makarna Bood vitsordat att JW enligt konsumenttjänstlagen har haft rätt att lägga på 15 % på de poster i orderbekräftelsen som är angivna som cirkapriser (el och VVS).

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

JW

Arbetet med badrummet har utförts i samråd med makarna Bood och underentreprenörer. De skriftliga avtalsvillkor som finns är de som framgår av orderbekräftelsen. Den skiss som har getts in är inte avtalsvillkor mellan parterna. Den hänvisas det inte till i orderbekräftelsen och den har inte varit en del av makarna Boods beställning. Det är alltså inte avtalat att renoveringen skulle göras i enlighet med Säker Vatten. I gamla hus måste man ofta gör avsteg från branschstandarder.

Entreprenaden har inte avslutats, eftersom JW hindrats att slutföra uppdraget och avhjälpa de fel som upptäcktes vid förbesiktningen. De fel som finns är möjliga att avhjälpa. Makarna Bood har avbrutit entreprenaden och ställt krav på hur avhjälpande och färdigställande skulle utföras. De lösningar som presenterats av JW har inte tagits på allvar av makarna Bood.

Ingen av parterna har hävt avtalet.

Makarna Bood är betalningsskyldiga eftersom de inte låtit JW avhjälpa felen. Rätten till avhjälpande enligt 20 § andra stycket konsumenttjänstlagen gäller även om uppdraget inte har avslutats. Fordran har förfallit till betalning eftersom man inte fått avhjälpa felen. Enligt 41 § konsumenttjänstlagen ska betalning ske när tjänsten är utförd, men i detta fall har beloppet förfallit till betalning eftersom JW inte fått avhjälpa felen.

Eftersom avhjälpande har nekats har makarna Bood inte rätt till något prisavdrag. Ett prisavdrag på 70 000 kr kan dock vitsordas som skäligt i och för sig för de fel som finns i entreprenaden. Det vitsordas att om badrummet skulle behöva göras om i sin helhet skulle det kosta mer än det omstämda beloppet.

El- och VVS-arbeten har angetts som cirkapriser i orderbekräftelsen. JW får därför lägga på upp till 15 % på dessa poster. Posterna 204-207 i orderbekräftelsen är på löpande räkning.

Det finns inte någon överenskommelse om att betalning inte skulle ske förrän en besiktningsman godkänt arbetena.

Om entreprenaden ska anses avslutad vitsordas att reklamation skett inom skälig tid.

Makarna Bood

Makarna Bood och JW slöt avtal om badrumsrenovering i enlighet med orderbekräftelsen. I avtalet ingick också den ritning som makarna Bood lämnade över till JW i samband med att avtalet slöts. Av den framgår bl.a. badrummets dimensioner och att VVS-arbetena skulle utföras i enlighet med Säker Vatten. Orderbekräftelsen är baserad på ritningen.

Entreprenaden har avslutats. JW har lämnat över städinstruktioner till makarna Bood och publicerat ett inlägg på Instagram där det framgår att projektet är klart.

Badrummet är behäftat med så allvarliga fel att det måste göras om från grunden. Något delavhjälpande kan inte ske. Under alla förhållanden skulle avhjälpandekostnaden vara så hög att makarna Bood har rätt till ett prisavdrag som överstiger det omstämda beloppet. JW har även försuttit sin rätt till avhjälpande.

Makarna Bood har inte hindrat JW att avhjälpa felen. De förslag som JW lämnade avvek från parternas avtal och avvisades därför. Ingen av parterna har hävt avtalet.

Avhjälpande är en felpåföljd som enligt konsumenttjänstlagen aktualiseras efter att uppdraget avslutats. JW påstår sig trots det ha rätt till avhjälpande samtidigt som man menar att uppdraget inte har avslutats.

Parterna har träffat en muntlig överenskommelse innebärande att makarna Bood har rätt att hålla inne betalning tills en besiktningsman godkänt entreprenaden och intyg har erhållits på att den utförts enligt branschregler.

Dessutom har makarna Bood enligt 19 § konsumenttjänstlagen rätt att hålla inne så mycket av betalningen som fordras för att ge dem säkerhet för deras krav på grund av fel i tjänsten. Då kostnaden för att avhjälpa de fel som görs gällande överstiger det yrkade beloppet är inget belopp förfallet till betalning.

Om entreprenaden inte har avslutats, vilket JW påstår, har beloppet heller inte förfallit till betalning enligt 41 § konsumenttjänstlagen.

UTVECKLING AV TALAN

JW

Parternas avtal m.m.

När parterna träffades i mars 2019 för att diskutera projektet gjorde man klart för makarna Bood att allt VVS-arbete skulle utföras i samråd med rörfirma anlitad av JW. JW fick inte några särskilda önskemål om var fördelarskåpen skulle placeras.

Avtal slöts baserat på den orderbekräftelse som finns ingiven i målet. En skiss visades upp under diskussionerna men den var inte en del av avtalet. El- och VVS-arbeten skulle utföras av underentreprenörer. Arbetet utfördes fackmässigt i samråd med makarna Bood. Avvikelse från branschregler som Säker Vatten sker ofta vid renoveringar eftersom branschregler är baserade på nyproduktion. Makarna Boods hus är från 1930-talet.

Av orderbekräftelsen framgår att el- och VVS-arbeten är cirkapriser. Entreprenören har därför rätt att lägga på 15 % på dessa priser.

Det har inte slutits någon överenskommelse om att makarna Bood inte skulle behöva betala förrän en besiktningsman godkänt arbetena.

Har entreprenaden avslutats?

Arbetena utfördes fackmässigt i samråd med makarna Bood, men arbetena blev aldrig färdigställda. I entreprenadens slutskede avbröt makarna Bood arbetet med badrummet. Makarna Bood ville att en förbesiktning skulle göras, vilket JW godtog. Vid förbesiktningen hade Joacim Wiberg inte möjlighet att delta.

Förbesiktningen ledde till att man noterade ett antal fel vilka reklamerades. JW erbjöd sig att avhjälpa felen. En del var småsaker och andra var av allvarligare karaktär. Felen hade kunnat avhjälpas för att få entreprenaden i avtalat skick. En del saker som noterades som fel var snarare saker som återstod att utföra i entreprenaden.

JW presenterade flera lösningar som inte godtogs av makarna Bood. Följande olika förslag presenterades:

1. Badkaret skulle returneras och bytas ut mot ett som inte täckte fördelarskåpet. Fördelarskåpet skulle sedan skyddas med en måttbeställd glasskiva ut från väggen för att undvika stänk.
2. En vattentålig vägg skulle byggas och kaklas längs hela långsidan där badkaret står och en ny lucka sätts i den väggen.
3. Ett nytt vattenfördelarskåp skulle sättas i sovrummet. Utanpåliggande vattenrör skulle dras till alla installationer. Det vattenburna golvvärmesystemet skulle flyttas ut och ett fördelarskåp sätts ut mot vardagsrummet.

Diskussioner fortsatte under sommaren och hösten 2019 varefter makarna Bood anlät advokat och direktkontakten mellan parterna upphörde.

Makarna Bood har inte gett JW tillträde till fastigheten för att avhjälpa felen och färdigställa entreprenaden. De hade också synpunkter på hur färdigställandet skulle

ske. Makarna Bood har därmed avbrutit entreprenaden. Någon hävning av avtalet har dock inte skett.

Att JW lämnat över en städinstruktion innebär inte att uppdraget har avslutats eftersom det återstod arbete att göra. Instagram är en reklamportal och vad som skrivs där har ingen bäring på om entreprenaden ska anses vara slutförd eller inte.

De fel som görs gällande

Följande är JW:s uppfattning om de fel som gjorts gällande i målet (se nedan under utvecklingen av makarna Booods talan)

1. Skåpen är placerade på ett felaktigt sätt men de sattes där av rörmokaren för att det var den enda lösningen. Felet går att avhjälpa eftersom det numera finns fördelarskåp som är godkända för våtzon 1. Det går också att sätta in mindre skåp. Vid badkaret kan man göra en skiljevägg och sätta in ett mindre badkar.
2. Det är fråga om rör som sitter utanför badrummet i sovrummet. Om det ska göras utan avvikelse så ska ett skåp sättas där. Det borde ha varit en avvikelse som makarna Bood skulle ha godkänt. Det går att avhjälpa genom att sätta in ett skåp omkring rören.
3. Rörmokaren satte rören på detta sätt på eget bevåg för att få in badkarsställningen. Det är mer en estetisk avvikelse än en praktisk. Det sitter elastiska tätskiktsringar som är godkända. Det går att böja tillbaka rören.
4. Detta är inget egentligt fel. Det är en estetisk fråga om det saknas fogmassa mellan kakel eftersom det finns tätskikt. Detta är ingenting som en besiktningsman ska ha synpunkter på.
5. Rören är inte dragna i yttervägg utan i en installationsvägg som monterats framför ytterväggen. Såvitt känt har det inte frusit något vatten. Det är inget fel.

6. Det stämmer att det saknas ett lock, men det kan knappast kallas för ett fel i entreprenaden. Snarare är det en del av uppdraget som JW inte har fått färdigställa.
7. Det stämmer att eluttag inte får vara placerade i fördelarskåpet på det sättet. Det behöver bytas ut. Eluttaget får kopplas direkt in i badrummet och förslutas istället. Det går att åtgärda.
8. En annan variant av glasdörr var beställd från början men den passade inte. JW har haft den aktuella glasdörren på lagret. Det är inte fråga om ett fel utan en del av entreprenaden som inte fått färdigställas.
9. Fönsterfodret är en beställningsvara. Det gick sönder under arbetet och hade givetvis bytts ut om JW hade fått slutföra uppdraget. Det går att avhjälpa.
10. Intyg har inte överlämnats eftersom tjänsten inte är färdig. JW kan t.ex. inte utfärda intyg när fördelarskåpen sitter felaktigt. När man blivit överens om åtgärder, med eller utan avvikelser, kan intyg utfärdas.
11. Sprickorna sitter i en s.k. rörelsefog. De beror på att det är ett gammalt hus som rör sig. Tätskiktet över badkaret är noggrant gjort och det finns tätskikt där det ska finnas. Det finns ingen risk för fuktskador.

Badrummet är inte obrukbart och har dessutom använts av makarna Bood under den tid som gått.

Makarna Bood

Parternas avtal m.m.

När parterna diskuterade uppdraget i mars 2019 lämnade makarna Bood över en ritning över det önskade resultatet, där det framgick önskemål om att rördragningarna skulle ske i dold förläggning enligt Säker Vatten och att serviceskåpen för golvvärme skulle placeras i rummet intill badrummet. Det är makarna Boods uppfattning att JW

åtog sig att följa denna ritning och att den utgör avtalsinnehåll. Det sker ingen hänvisning till ritningen i orderbekräftelsen, men den är baserad på ritningen.

Makarna Bood accepterade en offert från JW avseende ”totalentreprenad” för renovering av badrum. I egenskap av totalentreprenör har JW ansvar för att entreprenaden är korrekt.

I april 2019 träffades parterna och den av JW anlitate rörfirman. JW meddelade då att serviceskåpet för golvvärme skulle placeras i badrummet, med motiveringen att något annat alternativ inte var möjligt. Ingen information om att utförandet skulle stå i strid med branschreglerna lämnades av JW. Detta är det enda tillfälle då det fördes en dialog mellan underentreprenörerna och makarna Bood.

Vid ett möte på fastigheten i slutet av juni 2019 träffades en muntlig överenskommelse om att betalning inte skulle ske förrän en besiktningsman godkände entreprenaden och makarna Bood erhållit intyg på att den utförts enligt Säker Vatten. Vid detta möte vitsordade JW att skåpens placering stred emot branschregler. Att överenskommelsen om betalning slutits framgår av mailkonversation mellan Johan Bood och Joacim Wiberg den 25 juni 2019.

Har entreprenaden avslutats?

Den 14 juni 2019 plockades skyddspapper bort och en instruktion om hur badrummet skulle rengöras överlämnades till makarna Bood. Samma dag publicerade JW ett inlägg på Instagram där det angavs att projektet är färdigt. JW har alltså klargjort att uppdraget avslutats.

Vid rengöringen uppmärksammades fel i entreprenaden. Bl.a. rann det in vatten i de skåp som sitter i väggen i badrummet. Besiktningsmannen tillkallades för att besikta den avslutade entreprenaden. JW återkom med tre olika lösningar som inte accepterades av makarna Bood. Inget av förslagen innebar ett felavhjälpande. Förslagen skulle antingen innebära fortsatt avsteg från branschregler eller på ett

väsentligt och inte avtalsenligt sätt förändra utseendet på badrummet. Makarna Bood har inte varit beredda att göra ändringar i avtalet i efterhand.

De fel som görs gällande

1. Serviceskåpen för golvvärme och vattenfördelning är placerade alltför nära badkaret. Serviceskåpet för vattenfördelning är placerat bakom badkaret. Detta utgör fel i entreprenaden av följande skäl.
  - a) Enligt tillverkarens monteringsanvisningar får serviceskåpen inte vara placerade så att skåpens luckor hamnar i våtzon 1.
  - b) Enligt branschregler får serviceskåp placeras i våtzon 1 endast om det har en vattentät lucka, vilket saknas. Serviceskåpen saknas i övrigt för ändamålet nödvändiga vattentåliga kvaliteter.
  - c) Det finns förbud i branschregler mot att serviceskåpen placeras så att luckan placeras vid dusch eller badkar, enligt både Säker Vatten och Byggkeramikrådet.
  - d) Luckan till serviceskåpet för vattenfördelning går inte att öppna utan att badkaret flyttas ur sin position. Det innebär att avstängningsventilerna för tappvatten inte har en lättåtkomlig manövrering. Detta strider mot Boverkets byggregler.
2. Inbyggnad av rördragningar med fogar saknar vattentät botten och läckageindikering. Detta uppfyller inte kraven på fackmässighet.
3. Rör genomföringar i vägg är inte monterade vinkelrätt mot väggen, vilket de ska vara enligt branschregler för Säker vatten.
4. Rör genomföringar saknar erforderlig tätning. Fogmassa saknas mellan rör och omkringliggande kakel.
5. Varmvattenrören i serviceskåpen, och rören ut och in ur skåpen, är inte isolerade, trots att flera av dem är dragna i yttervägg. Detta medför risk för frostsador.

6. Golvbrunnen saknar lock/sil.
7. I serviceskåpet för golvvärme finns ett eluttag. Eluttagets kapsling saknar skydd för inträngande vatten. Framdragningen av el bakom badkaret är inte färdigställd och saknar kapsling. Avståndet mellan eluttaget och badkaret understiger säkerhetsavstånd. Även om det skedde på makarna Boods begäran borde JW ha avrått makarna Bood från att installera ett uttag.
8. Glasdörr till duschen har inte monterats, trots att det ingick i parternas avtal.
9. Fönsterfodret vid ena fönstret har sprickor. Fönsterfodret har förstörts av entreprenören som därför ska ordna ett nytt. Fodret är inte specialbeställt utan köptes på byggvaruhus.
10. Intyg för arbetenas förenlighet med branschregler har inte överlämnats.
11. I takvinkeln vid badkaret och inne i duschen finns sprickor. I skarvarna saknas bakomliggande tätskikt helt.

UTREDNINGEN

JW

JW har som muntlig bevisning åberopat partsförhör under sanningsförsäkran med Joacim Wiberg, vittnesförhör med Jimmie Wiberg och sakkunnigförhör med Patrik Wennersten.

JW har som skriftlig bevisning åberopat:

- Orderbekräftelse (aktbilaga 2)
- Faktura (aktbilaga 3)
- Fotografier (aktbilaga 55-59)

- E-postkonversationer (aktbilaga 60-61)
- Utlåtande från Patrik Wennersten (aktbilaga 67)

Makarna Bood

Makarna Bood har åberopat partsförhör under sanningsförsäkran med Johan Bood och Charlotte Bood. Vidare har de åberopat vittnesförhör med Samuel Birath och sakkunnigförhör med Åke Brannestål.

Makarna Bood har som skriftlig bevisning åberopat:

- Utdrag från JW:s hemsida (aktbilaga 11-12)
- Utdrag från Sandbäckens Rörs hemsida (aktbilaga 13-14)
- Ritning (aktbilaga 15)
- Orderbekräftelse (aktbilaga 16)
- Dokument ”rengöring efter färdigställt badrum” (aktbilaga 19)
- Instagraminlägg (aktbilaga 20)
- Fotografier (aktbilaga 21, 28, 52 och 105)
- E-postmeddelanden (aktbilaga 22, 60-61, 73)
- Besiktningssprotokoll (aktbilaga 23)
- Brev från makarna Boods ombud till JW (aktbilaga 74-75)
- Utlåtande från Åke Brannestål (Aktbilaga 98)

DOMSKÄL

JW har begärt betalning av makarna Bood för badrumsreoveringen. Makarna Bood har gjort invändning mot arbetsresultatet och som grund för bestridande åberopat rätt till nedsättning av priset och till skadestånd för fel. Makarna Bood har emellertid också invänt att JW:s fordran på betalning för reoveringen överhuvudtaget inte är förfallen till betalning.

För att det ska kunna bli aktuellt att pröva påståendena om fel måste det först konstateras att JW har en förfallen fordran mot makarna Bood. Tingsrätten prövar därför först om JW:s fordran är förfallen till betalning.

Parterna är ense om att konsumenttjänstlagen (1985:716) är tillämplig på deras avtal. Konsumenttjänstlagen har tillkommit i syfte att skydda konsumenter i avtal med näringsidkare, och lagens bestämmelser är tvingande till konsumenternas förmån om inte annat anges i lagen.

Enligt 41 § konsumenttjänstlagen är konsumenten skyldig att betala vid anfordran sedan näringsidkaren har utfört tjänsten, om inte annat följer av avtalet. Innebörden av att tjänsten har utförts anses vara densamma som att uppdraget har avslutats, som är det uttryck som används som tidpunkt för felbedömningen enligt 12 §. I Konsumenttjänstlagen, En kommentar (Svante O. Johansson, 2020) hänvisas därför från 41 § till 12 §. Sammantaget beskrivs innebörden där på så sätt att näringsidkaren ska ha utfört det avtalade arbetet jämte eventuellt tilläggsarbete och uppfyllt de förpliktelser i övrigt som kan sammanhålla med arbetet, exempelvis städat efter sig och tagit med sig sin utrustning.

JW har utformat sin talan på så sätt att arbetet inte är slutfört, eftersom det fortfarande återstår en del arbete, bland annat avhjälpande av de fel som makarna Bood påpekat. JW har inte påstått att parterna har avtalat om betalning vid en tidigare tidpunkt än vad som framgår av 41 §.

Enligt 17 kap. 3 § rättegångsbalken får tingsrätten inte grunda sin dom på en omständighet som en part inte har åberopat till grund för sin talan. Tingsrätten får konstatera att JW:s fordran inte har förfallit till betalning enligt 41 §.

JW har anfört att bolagets fordran ändå är förfallen till betalning eftersom makarna Bood har nekat bolaget dess rätt enligt 20 § andra stycket konsumenttjänstlagen att avhjälpa felen. Till stöd för detta har bolaget hänvisat till NJA 2016 s. 222. I det

rättsfallet konstaterade Högsta domstolen att en konsument som utan giltigt skäl avvisar ett förslag på avhjälpande inte har rätt att göra gällande prisavdrag. Rättsfallet avsåg emellertid den situationen att arbetet hade avslutats enligt 12 § konsumenttjänstlagen och innebär enligt tingsrätten inte i sig att näringsidkarens fordran förfaller till betalning.

JW har anfört att man inte har fått möjlighet att färdigställa entreprenaden genom att bland annat avhjälpa fel som makarna Bood påtalat. Situationen att en konsument hindrar näringsidkaren att slutföra arbetet regleras i 45 - 48 §§ konsumenttjänstlagen.

Om det följer av parternas avtal att konsumenten ska medverka till tjänstens utförande och han inte i rätt tid lämnar sådan medverkan som utgör en väsentlig förutsättning för utförandet får näringsidkaren enligt 45 § första stycket inställa arbetet till dess att konsumenten lämnar sin medverkan. Konsumentens medverkan kan bestå i att ge näringsidkaren tillträde till en fastighet där arbetet ska utföras. Om näringsidkaren inställer arbetet har han enligt tredje stycket rätt till ersättning för kostnader och andra förluster som detta åsamkar honom. Näringsidkaren får enligt 46 § häva avtalet beträffande återstoden av tjänsten om konsumenten inte lämnar sin medverkan i rätt tid och dröjsmålet är av väsentlig betydelse för näringsidkaren. I sådant fall krävs att näringsidkaren först har påmint konsumenten om att denne ska medverka till arbetets utförande. Vid hävning är konsumenten enligt 48 § skyldig att betala som om han hade avbeställt tjänsten den dag då hävningen skedde. Det betyder att näringsidkarens fordran är förfallen till betalning.

JW har uttryckligen anfört att bolaget inte har hävt avtalet. Bolaget har inte heller påstått att makarna Bood hävt avtalet eller avbeställt tjänsten. JW har alltså inte gjort gällande att makarna Bood är betalningsskyldiga på grund av hävning (jfr Svea hovrätts dom den 26 juni 2013 i mål T 5228-12). Som JW har lagt upp sin talan har parterna snarast hamnat i ett dödläge där tjänsten inte har slutförts men avtalet inte heller har hävts. Det finns enligt tingsrätten inte rättsligt stöd för att anse näringsidkarens fordran vara förfallen till betalning enbart under dessa omständigheter.

Eftersom JW:s fordran inte har förfallit till betalning kan käromålet redan på den grunden inte bifallas. Käromålet ska därför ogillas. Det saknas då anledning för tingsrätten att pröva de invändningar om fel som makarna Bood har anfört.

Rättegångskostnader

Eftersom JW har förlorat målet ska de ersätta makarna Bood för deras skäliga rättegångskostnader. Makarna Bood har begärt ersättning för ombudsarvode motsvarande 175,75 timmars arbete á 2 400 kr per timme, samt ersättning för utlägg med 27 344 kr 50 öre.

JW har vitsordat 100 timmars arbete á 2 400 kr som skäligt i och för sig och även vitsordat utlägg som skäliga i och för sig.

Målets handläggning vid tingsrätten har pågått under förhållandevis lång tid. Inräknat muntlig förberedelse och den huvudförhandling som ställdes in den 21 april 2021 har förhandlingstiden sammanlagt uppgått till omkring tre dagar. Den sammanlagda tidsåtgången på 175,5 timmar framstår dock som väl hög med beaktande av målets omfattning och komplexitet. Skälig ersättning för ombudsarvode motsvarande 140 timmars arbete á 2 400 kr ska därför utgå. JW har inte haft någon invändning mot begärd ersättning för utlägg.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (TR-02)

Domen kan överklagas. Ett överklagande ska ha kommit in till tingsrätten senast den 24 mars 2022. Tingsrätten skickar det vidare till Göta hovrätt. *Prövningstillstånd krävs.*

Amanda Rörby

Carl Olof Nilsson Öhrnell

Anton Lindgren

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se